

Tremtiny

Nr. 13
(1227)

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2017 m. balandžio 7 d. *

Meilė Lietuvai ir kiekvienam žmogui

Balandžio 3 dieną Kaune, Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos salėje, susibūrėme į atminties vakarą, skirtą ilgametės LPKTS valdybos narės, nesenai Amžinybėn iškeliausios Jūratės Elžbietos Vaičiūnaitės-Marcinkevičienės (1937–2016) 80-osioms gimimo metinėms ir 1949-ųjų trėmimams „Bangų mūša“ paminėti. Priminimais apie Jūratės gyvenimą dalijosi vyras Algirdas, ilgamečiai bičiuliai iš LPKTS, giminės.

Renginyje turėjome galimybę išvysti fragmentus iš aktorių ir rašytojos Birutės Marcinkevičiūtės-Mar pjesės „Ledo vaikai“, sukurto pagal 1941–1956 metų Lietuvos tremtinių bei autorės tėvų – J. ir A. Marcinkevičių primitinimus. Salėje sunkiai tilpo visi norintys išvysti spektaklio ištraukas, tačiau vietų stygius netrukė reginį stebeti atidžiai, dažnai akyse besitvenkiant ašaroms. Birutė Mar, 2017 metais apdovanotą TS-LKD Auksinio ažuolo ženklu, ir pakalbinome:

– Birute, prieš porą metų Lietuvos nacionaliniame dramos teatre pasirodė spektaklis „Ledo vaikai“, pa-

remtas Jūsų tėvų prisiminimais. Kaip reagavo tėveliai? Kodėl jam pribrendote tik dabar?

– Tokiam spektakliui ištis reikėjo subrėsti. Pirmiausia turėjo ateiti tas laikas, kai man tapo įdomi tėvų ir senelių istorija – jaunystėje atrodė, kad yra svarbesnių dalykų... O kai ēmiau domėtis savo šaknimis – reikėjo išdrįsti. Reikėjo drąsos parašyti pjesę iš savo tėvų gyvenimo fragmentų – tarsi sudėlioti jų šeimų ir jų bendrakeleivių gyvenimo tremtyje mozaiką. Tai ištis atsakinga ir labai jautru. Be abejos, didžiausia atsakomybė buvo prieš savo tėvelius – ar sugebėsi scenoje emociškai perteikti tai, ką išgyveno jie... Jiems skaičiau ir nebaigtos pjesės fragmentus, ir visą pjesę prieš kurda ma spektaklį. Ši tą taisiau, išklausiau jų pastabas, patarimus. Tėveliai dalyvavo ir spektaklio premjeroje. Be abejos, jų reakcija buvo labai svarbi. Tėvelis spektaklį žiūrėjo labiau „vyriškai“, o Mamytė be galio jaudinosi... Po spektaklio jie buvo laimingi žiūrovų reakcija, ypač jaunu žmonių, taip jautriai reagavusių ir kartu išgyvenusių spek-

taklį. Aš pati labai laiminau, kad kiek teko vaidinti „Ledo vaikus“, jaunimas sudaro didžiąją žiūrovų daļą. Kiekvienąsyk net nustembu – ir jaunimui, gimusių laisvoje Lietuvoje, pasirodo, tai labai svarbu ir skauda.

– Ar daug sulaukiate kviečimų rodyti ši spektaklį?

– Taip, jau spektaklį rodėme įvairiuose Lietuvos miestuose. Spektaklius žiūrėjė moksleiviai kviečia į susitikimus mokyklose – abejingų nebūna. Jausulaukiau ne vieno pageidavimo rodyti ši spektaklį su angliskais subtitrais. Labai tikiu, kad tai įvyks.

– Šis, kaip ir daugelis kitų Jūsų spektaklių – mono. Ar tai mėgstamiausias Jūsų žanras? Kiek tuomet svarbios kitos priemonės, siekiant atskleisti sudėtingas temas?

(keliamas į 4 psl.)

Birutė Marcinkevičiūtė-Mar

Mielieji,

Noriu dar kartą padėkoti už jūsų aktyvų darbą ir visokeriopą paramą Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai. Tik paramos ir projektų, kuriuose dalyvaujame, dėka galime vykdyti veiklą: organizuoti renginius, statyti ar atstatyti paminklus, bunkerius, leisti knygas, organizuoti konferencijas, seminarus, minėjimus.

Jūs ir jūsų artimieji, deklaruodami pajamas iki gegužės 1 dienos, turi galimybę 2 procentus gyventojų pajamų mokesčio (GPM) paramą skirti LPKTS ar konkretių LPKTS filialui.

Norėdami skirti 2 procentus GPM paramą LPKTS, galite tai padaryti prisiungę prie elektroninės bankininkystės, užpildę prašymo formą (FR0512) bei įraše mūsų rekvizitus:

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

Laisvės al. 39, Kaunas
Įmonės kodas 300032645
PVM mokėtojo kodas
LT100001097819

arba pasirinktam LPKTS filialui:
Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos (išrašytu miestą) filialas.

Šie 2 procentai GPM jums papildomai nieko nekainuoja, nes jie skiriama iš jūsų jau sumokėto gyventojų pajamų mokesčio, kuris, nepaskirtas konkretių organizacijai, liks biudžete.

LPKTS valdybos pirmininkė
Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ

Skirkite du procentus gyventojų pajamų mokesčio Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungai

		Viai VM archyvo brėžiniui kodui	F R 0 5 1 2 Versija 0 2		Pilda VM darbuotojas
1 Mokesčių mokesčio identifikacinis numeris (asmens kodas)	3 8 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0	2 Telefonas	8 6 0 0 0 0 0 0 0 0 0 0		
3V Vardas	V A R D E N I S	3P Pavardė	P A V A R D E N I S		
4 Adresas	J O S U A D R E S A S				
PRAŠYMAS PERVESTI PAJAMŲ MOKEŠČIO DALĮ VIENETAMS, TURINTIEMS TEISĘ GAUTI PARAMĄ, IR (ARBA) POLITINĖMS PARTIJOMS					
5 Mokesčių laikotarpis	2 0 1 6	6S Mokesčio dalį skirių* vienetams, turintiems teisę gauti paramą	6A Atsisakau mokesčio dalį skirių** vienetams, turintiems teisę gauti paramą	7S Mokesčio dalį skirių* politinėms partijoms	7A Atsisakau mokesčio dalį skirių** politinėms partijoms
Eilės Nr.	E1 Gavejo tipas***	E2 Gavejo identifikacinis numeris (kodas)	E3 Mokesčio dalies paskirtis****	E4 Mokesčio dalies dydis (procentais)	E5 Mokesčio dalį skirių iki mokesčiui laikotarpio*****
1	2	3 0 0 0 3 2 6 4 5	L P K T S	2 , 0 0	2 0 1 9
2					
3					
4					
5					
6					
7					
* Paym. įėjus 6S ir (ar) 7S laukelių, mokesčio dalis bus pervedama šiame prašyme nurodytiems vienetais, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms (ankstesnio mokesčiui laikotarpio prašyme, kuriame buvo uplidyt E5 laukelių).					
** Paym. įėjus 6A ir (ar) 7A laukelių, mokesčio dalis bus povedama šiame prašyme nurodytiems vienetais, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms nebebus pervedama.					
*** Gavejo tipas: 1 – politinė partija, 2 – vienetas, turintis teisę gauti paramą.					
**** E3 laukelis uplidomas, kai pageidaujama nurodyti vienetas, turinčiam teisę gauti paramą, arba politinė partija, kokią tiksliu jis turėtų panaudoti skiriama mokesčio dalį: rašomas gavejo programos, meno ar sporto kolektivo, padalinio, (sutrumpintas) pavadinimas. Negali būti išrašomi vardai, pavardės ir daugiau kaip 2 skaitmenys.					
***** E5 laukelis uplidomas, kai mokesčio dalis išskiriama vienetas, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms pageidaujama skirių ilgiau kaip 1 metus. Rašomas laikotarpis negali būti ilgesnis nei 5 metai, pradedant skaičiuoti nuo metų, išrašytų 5 laukelyje.					
Ašmuo, pateikęs prašymą		3 0 9 0 2 8 8 3 5 1 6 9 4	P A R A Š A S V A R D E N I S P A V A R D E N I S (vardas, pavardė)		

Dėkojame už Jūsų gerumą!
LPKTS

LPKTS ir TS-LKD PKTF valdybų posėdžiuose

LPKTS valdybos posėdje

Balandžio 1 dieną Kaune vyko LPKTS valdybos posėdis. Aktualius LPKTS darbus apžvelgė LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas, patiekės išsamią LPKTS filialų veiklos analizę: penki filialai nepateikė ataskaitų už 2016 metus, devyni filialai nepateikė ataskaitų daugiau nei dvejus metus. Pirmininkas bendravo su silpniau veiklą vykdantį filialų vadovais, nuspresta veiklą testi ieškant naujų žmonių, naujų jėgų.

Valdybos darbą apžvelgė pirmininkė Rasa Duobaitė-Bumbulienė. Baimės knygynėlio atnaujinimas, tikiama, jog modernus knygynėlis greitai pakvies visus besidominčius patriotine literatūra. Šiuo metu ieškome žmogaus, galinčio tame dirbtį (susidomėjusius kreiptis tel. 8 614 85 117). Taip pat planuojamas kitų LPKTS patalpų remontas, o pagal Kauko miesto savivaldybės vykdomą pastatų fasadų atnaujinimo programą paruoštas projektas pastato (Laisvės al. 39) fasado remontui. Dalyvavome susitikime su savivaldybės atstovais dėl

numatyto Laisvės alėjos rekonstrukcijos ir kaip tai apribos patekimą į mūsų pastatą.

LPKTS gavo dovaną – videoarchyvą apie pirmuosius patriotinius renginius (Sąjūdžio mitingus, sąskrydžius Ariogaloje, partizanų perlaidojimus). Medžiaga bus sau-goma mūsų archyve.

Vyksta pasiruošimas LPKTS renginiams: gegužės 20 dieną Jaunesnių kartos sąskrydžiui Ukmurgėje, rugpjūčio 5 dieną sąskrydžiui „Su Lietuva širdy“ Ariogaloje. Laukiama pasiūlymų dėl programos. Visoms savivaldybėms išsiusti raštai su prašymu suteikti transportą filialų narių dalyvavimui LPKTS renginiuose.

Esame pakvieti į birželio 14–15 dienomis Tartu mieste (Estija) vyksiančią trijų Baltijos valstybių representuotų asmenų konferenciją „Priespados laikų diena“, kurioje būtinai turime dalyvauti.

Aptartas LPKTS XXIV suvažiavimo organizavimas. Valdybos narių nuomone, suvažiavimas organizuotas gerai. O. A. Tamošaitienė pranešė, jog

suvažiavime nedalyvavo: Domeikavos, Kazlų Rūdos, Kretingos, Naujosios Akmenės, Prienų, Švenčionių, Trakų, Utenos, Vilkijos ir Zarasų filialų atstovai. Pastebėta, jog mažai delegatų buvo išsięge LPKTS žymenis, ne visi filialai atvyko su vėliavomis.

LPKTS žymenimis „Už nuopelnus Lietuvių“ nuspręsta apdovanoti LPKTS Šiaulių filialo narius: 1-ojo laipsnio žymeniu – V. Kemėši, 3-iojo laipsnio žymeniu – S. Rimšą, Kauno filialo teikimu – filmo „Emilija iš Laisvės alėjos“ scenarijaus autorium Jona Banį.

Kitas valdybos posėdis šaukiamas gegužės 27 dieną.

TS-LKD PKTF valdybos posėdje

Tą pačią dieną LPKTS buveinėje posėdžiau ir TS-LKD Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos valdyba.

Politines aktualijas ir darbą Seime apžvelgė dalyvavę Seimo nariai.

Seimo narė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė kalbėjo, kad stringa „valstybičių“ švietimo reforma, jie nesuskalba tarp savęs. TS-LKD frakcija nesiveržia į valdžią, tačiau projektus, rei-

kalingus valstybei, palaiko.

Seimo narys Arvydas Anušauskas kalbėjo apie Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto atliekamą tyrimą dėl Seimo nario M. Basčio neskaidrių ryšių su nusikalstamu pasauly ir Rusijos energetikos kompaniją atstovais, galimai keliančių grėsmes nacionaliniams saugumui. M. Bastys savo kaltės nemato, nors tyrimas rodo, kad VSD pažymoje įvardyt faktai pasityvinta.

Mantas Adomėnas dalyvavo Europos liaudies partijos suvažiavime, kuriam viebalsiai buvo priimta Lietuvos atstovų pasiūlyta rezoliucija dėl padėties Ukrainoje. Suvažiavime kalbėta apie santykius su JAV. Susirūpinimą kelia padidėjusi Rusijos propaganda, kuri kelia grėsmę Lietuvos nacionaliniams saugumui.

PKTF valdyba nustatė tarybos posėdžio datą – jis vyks balandžio 22 dieną Kaune. Taryboje bus renkamas tarybos pirmininkas, valdyba. Kandidatus reikia pateikti iki balandžio 14 dienos.

Tarybos posėdje numatoma patvirtinti grupę PKTF statutui patikslinti.

„Tremtinio“ inf.

Ataskaitinis rinkiminis susirinkimas Klaipėdoje

Saulėtą balandžio 2-osios popietę Klaipėdos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos aktyviausieji nariai susirinko į ataskaitinį rinkiminį susirinkimą. Prieš susirinkimą galėjo susipažinti su kilnojamaja paroda „12-asis kilometras: 1942–1943 m. sušaudyti Lietuvos piliečiai“. Paroda skirta Sverdlovsko lageryje sušaudytiems Lietuvos vyriausybės nariams, kariškiams, pedagogams atminti. Visi jie pirmosios sovietų okupacijos aukos.

Sugiedojus Lietuvos himnā ir pagerbus Amžinybėn iškeliausius bendražygius, susirinkusius pasveikino garbingas susirinkimo svečias, LPKTS pirmininkas dr. Gvidas Rutkauskas. Pirmininkas pasidžiaugė, kad Klaipėdos PKT sąjunga yra viena iš gausiausių ir aktyviausiai dirbančių. Pirmininkas paragino, kad kviečiame savovaikus ir vakaicius papildyti mūsų sąjungos narių gretas, kad jaunimas ne tik puoselėtų istorinę atmintį, bet ir aktyviai ją gintų nuo sąmoningo istorinės tiesos iškrai-pymo ir šmeižimo. Svečias pasidalino apmąstymais apie galimybę pakieisti sąjungos pavadinimą. Galbūt pavadinimas „Laisvės kovotojų sąjunga“ būtų priimtinesnis jaunimui.

G. Rutkauskas informavo susirinkusius apie svarbų klausimą – Lukiškių aikštės sutvarkymą. Ragino palaukti ir aukomis prisidėti prie Vyčio pastatymo – paminklo simbolio Lietuvai, taip pat ragino prenumeruoti „Tremtinio“ savaitraštį. Pirmininkas įteikė garbingus LPKTS apdovanojimus „Už nuopelnus Lietuvai“: 1-ojo laipsnio žymenį už aktyvų ilgametį darbą – Lietuvos karinio laivyno komandorui Vytautui Urbui, 2-ojo laipsnio žymenį už kūrybinę veiklą – Alfonsui Stapon-

kui, 3-iojo laipsnio žymenį – Stasei Sabienei ir Onai Petraitienėi. Už ilgametį ir nuoširdų darbą padėkojo Baltijos skyriaus pirmininkui Antanui Vedeikai, Danės skyriaus pirmininkei Stasei Milašienei ir aktyviam nariui Algimantui Griciui.

TS-LKD partijos Klaipėdos sueigos pirmininkas Arūnas Barbšys, pasveikinės susirinkusius ir trumpai pristatęs veiklą Klaipėdos miesto taryboje, įteikė „Lietuvos ąžuolų“ sidabrinį ženklą Vytautui Lupeikai.

Klaipėdos PKT sąjungos pirmininkas Vytautas Pranciškus Mickus, pri-statydamas valdybos ataskaitą, pasidžiaugė padarytais darbais, produktyviu ir konstruktiviu valdybos narių darbu, pasidalijo ateities planais, padėkojo aktyviausiai prisidėjusiems prie veiklos, apgailestavo, kad informaci- nė lenta tremtims atminti buvo nepagarbiai patalpinta (ant grindinio, nuošalioje geležinkelio stoties vietoj) be Klaipėdos PKTS sutikimo ir net jų neinformavus. Dedamos pastangos padėciai ištaisyti.

Susirinkusiems kalbėjo komandoras V. Urbas, trumpai prisimindamas savo vaikystę Sibire, kur penkiometis buvo ištremtas su tévais ir dvieju broliukais, nepriklausomo Lietuvos kario-jūrų laivyno kūrimą, pedagoginę ir kūrybinę veiklą, leidžiant vadovelius jūrinių specialybų studentams.

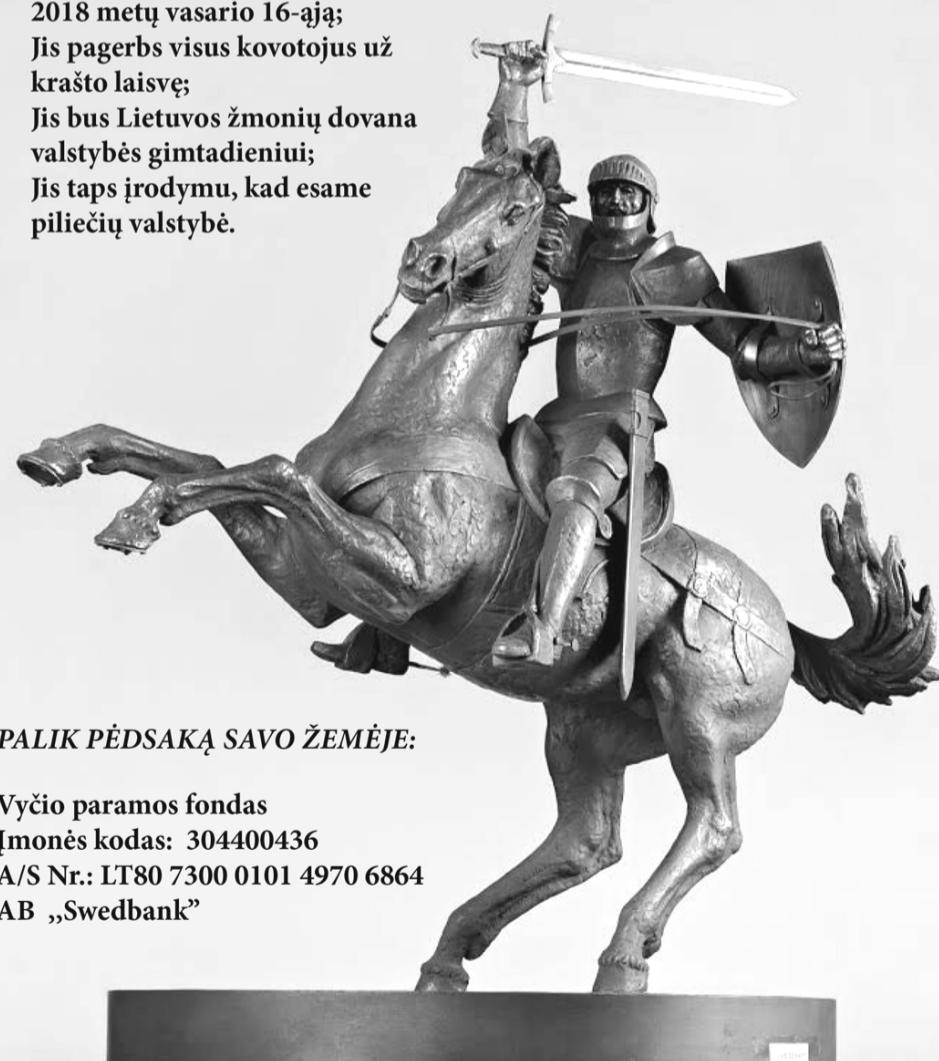
Susirinkimas išrinko Revizijos ir Etikos komisijas, valdybos narius, kurie pirmame posėdje išrinks sąjungos pirmininką.

Po susirinkimo kilnojamosios parodos eksponatai buvo surinkti ir paruošti „kelionei“ po Klaipėdos mokyklas.

Irena BERNATONIENĖ

Paminklas, kuris ves mus į ateitį

- Jis atsistos Lukiškių aikštėje 2018 metų vasario 16-ają;
- Jis pagerbs visus kovotojus už krašto laisvę;
- Jis bus Lietuvos žmonių dovana valstybės gimtadieniu;
- Jis taps įrodymu, kad esame piliečių valstybė.

PALIK PĒDSAKĄ SAVO ŽEMĖJE:

Vyčio paramos fondas

Įmonės kodas: 304400436

A/S Nr.: LT80 7300 0101 4970 6864

AB „Swedbank“

Kviečiame prisidėti prie Vyčio paminklo Vilniaus Lukiškių aikštėje statybos

Įvykiai, komentarai

Per daug įvykių balandžio pirmajai

Pavasaris prasideda po balandžio pirmosios, nes tik po jos galima tikėti, jog viskas, ką matai ir girdi, yra tiesa. Ši balandžio pradžia buvo turtinga įvykių. Višokiu: ir linksmu, ir keliančiu nerimą.

I salę įrisinojo miestelio bibliotekininkė: rypuodama „kas dabar bus?“ paskelbė pritrenkiančią žinią – ką tik skambino jos mama, kuri per televiziją išgirdo, kad Prezidentė Dalia Grybauskaitė paskelbė karinę padėtį, bet daugiau nieko aiškaus neteko nuklaustyti, nes „dingo visi kanalai“...

Sutikite, išgirdę tokią žinią gali ir nuo kopėčių nusiversti! Bet iš kartoto kilo klasmis – kokio amžiaus garbios bibliotekininkės mama (turint galvoje, kad pati bibliotekininkė pensininkė), na, ir kokią ji televiziją namie žiūri? Ar tik nebus taip, kad bibliotekininkės mama žiūrėjo kokią nors Janutienės laidą, kurioje buvo kritikuojama mūsų Valstybės saugumo departamento atskaita? Galų gale, senolė galėjo neteisingai nurgirsti ir suprasti pateikiamą žinią apie minėtają atskaitą... Tačiau kodėl tokia nenuovoki pasirodė bibliotekininkė? Gal todėl, kad jos antipatijos nepriklausomai Lietuvai (mat „prie rusu buvo geriau“) neleidžia blaivai vertinti situacijos, ar tiesiog visuomenės informavimo ir pasirengimo galimoms tokio tipo situacijoms lygis yra žemas? Kaip bebuči, atsitikimas neblogai demonstruoja įtampą, tyrančią visuomenę.

Deja, bet nuo mūsų gerų norų geopolitinė Lietuvos situacija neprikluso. Turime pavojingą kaimyną, kuriam vienai nesvarbu tarptautinės sutartys, nor-

mos ir teisės. Ir kol Rusija netaps civilizuota šalimi, gerbianti tarptautinę teisę, tol tas pavojujus kaip Damoklo kardas kybos virš visų nelaimėlių, likimo įgeidžiu tapusių Rusijos kaimynėmis (išskyrus galbūt Kiniją, kuri Rusijos bijo mažiausiai).

Vis dėlto Lietuva turi kuo džiaugtis ši pavasarį – Vokietijos archyvuose Berlyne profesorius Liudas Mažylis surado Lietuvos Nepriklausomybės Akto originalą lietuvių kalba. Tai originalus dokumentas, liudijantis Vasio 16-osios faktą. Teisingiau būtų ši dokumentą vadinti dublikatu, nes Lietuvos Nepriklausomybės Akto originalas buvo perduotas Jonui Basanavičiui, bet niekuomet nebuvo paviešintas. Apie jo (originalo, kurį saugojo J. Basanavičius) dublikato vietą nežinoma nuo 1940-ųjų, kai Lietuvą okupavo sovietai. Iki tol jis saugotas Prezidentūros archyve Kaune. Galima spėti, kad jis „nusėdo“ Rusijoje. Tačiau žinota, kad toks pat dublikatas buvo nuošiustas Vokietijai, siekiant Lietuvos valstybingumo pripažinimo. Taigi pasisekė, kad per karus Vokietijos archyvai nežuvo ir nepateko sovietams.

Deja, radybų šventę kiek pagadino vieno iš populiarų istorikų išpuolius prieš profesorių L. Mažylį. Istorikas Alfredas Bumblauskas, švelniai tariant, suniekino profesorių L. Mažylį ir jo nuveikta darbą. Galim tik paspėlioti, kas lėmė tokį istoriko A. Bumblausko akibrokštą (gal profesinis pavydas, gal, kaip sakė viena gimnazijos mokytoja, sovietmečio prasčioko neapykanta Kau-

no inteligenčių palikuonui, o gal nevykės populiaraus šou dalyvio noras tebebūti populiariu šoumenu), bet faktas, kad šitaip apsišnerkštai reikia sugebeti... Žinoma, visuomenė nepraleido pro akis tokio išpuolio prieš prof. L. Mažylį, socialiniuose tinkluose pasirodė piktų komentarų. Tarp jų ēmė ryškėti viena tendencija – nenoras suprasti, kad rastasis dokumentas yra teisėta Vokietijos nuosavybė, tiksliau – Lietuvos jai išsiūstas laiškas. Tad Lietuva neturi jokių nuosavybės teisių į ši dokumentą. Spėkite, kaip išnaudos šią situaciją Kremliaus propaganda? Ogi pačios – ims skleisti žinią, kad, girdi, Vokietija neatiduoda Lietuvai tokio svarbaus dokumento. Kiek mūsų patriotiškai nusiteikusiu tautiečių neužkibis ant šito propagandinio kablio? O juk reikalo esmė ta, kad Lietuva neturi jokio teisinio pagrindo reikalauti atduoti tą dokumentą. Tačiau paprašyti gali, bet ne reikalauti.

Per tuos džiaugsmus visiškoje nuosalėje atsidūrė vienas labai svarbus įvykis, tiesa, jo pradžia gerokai nueina į praeitį. Kalbu apie socialdemokratą Mindaugą Bastą, kurio veiklą, nukreipą Rusijos interesams tenkinti, ēmési nagrinėti Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komitetas. Dar anksčiau ši skandalinių įvykių, kai VSD neleido šiam socialdemokratui dirbtį su slapta medžiaga, nustelbė kruvini kriminaliniai nusikaltimai, sukėlė visą Lietuvą. O juk tai vienas skandalinių įvykių Seimo istorijoje! Juk į dienos šviesą ištrauktas žmogus, dirbęs Rusijai.

Prieš Lietuvos interesus. Deja, M. Bastys savo kaltės neįžvelgia ir net neketina trauktis iš Seimo. Anot jo paties, jis „nėra padaręs jokių nusižengimų, kurie priestarauja Lietuvos įstatymams“ ir yra tikras, kad „Prokuratūra nieko nerad“. O kaip gi kitaip – Lietuvos Respublikos Baudžiamojo kodekso straipsnis dėl valstybės išdavystės apima tik veiksmus, padarytus priešiškos valstybės naudai karo stovio ar karo metu. Daabar tarp Lietuvos ir Rusijos – taika? Vatau, boba, ir devintinės! Jei kas negirdėjote, tai priminsiu, kad M. Bastys padarė viską, kad Lietuva nestatytu Vilnagino atominės elektrinės, kas tiesiogiai reiškia, jog statoma Astravo.

„Nors, kad Rusija laiko tiek Lietuvą, tiek kitas NATO šalis savo prieše, abejonių niekam nekyla, tad veikimas Rusijos valstybinių įmonių labui tokiose strateginėse šakose, kaip atominė energetika, bent jau politiniu ir moraliniu požiūriu yra ne kas kita, kaip valstybės išdavystė. Padaryta vienu iš valdančiosios Socialdemokratų partijos vadovybės narių,“ – rašo vienas komentatorius socialiniuose tinkluose. Na, o prisiminus Edvardo Lukošo knygą „Apgaulė“, galime sakyti, kad turime tipišką Rusijos agento paveikslą – dirba oficialiai, nesislapsto po juodais akiniais ir ilgaskverniu lietpalčiu. Ir nedaro nieko, kas kirstusi su šalies įstatymais. Bet jo darbas naudingas tik priešiška valstybei. Idomu, kiek dar išgirsime socialdemokratų „nuopelnų“ nepriklausomai Lietuvai?

Gintaras MARKEVIČIUS

Grėsmių nacionaliniams saugumui vertinimas (santrauka)

Lietuvos Respublikos Valstybės saugumo departamento ir Antrojo operatyvinių tarnybų departamento prie Krašto apsaugos ministerijos grėsmių nacionaliniams saugumui vertinimas teikiamas visuomenei vadovaujantis Lietuvos Respublikos žvalgybos įstatymo 8 ir 26 straipsnių nuostatomis. Dokumente pateikiamas abiejų žvalgybos institucijų bendras neįslaptintas grėsmių, pavojuj ir rizikos veiksnių Lietuvos Respublikos nacionaliniams saugumui vertinimas.

Rusija, agresyviai siekiant dominiuoti regione ir pakeisti globalią jėgą pusiausvyra, yra didžiausias grėsmių Lietuvos Respublikos nacionaliniams saugumui šaltinis. 2016 metais Rusijos prezidentas stiprino savo valdžią, vis daugiau galios sutelkdamas savo rankose. Gyventojų dėmesys nuo ekonominių krisės Rusijoje ir augančių socialinių problemų nukreipiama vykdant agresyviu užsienio politiką. Rusija stengiasi išvirtinti savo pasaulinę galią ir vis agresyviai kišasi į kitų valstybių viadaus ir užsienio politiką, siekdama ją paveikti sau naudinga linkme.

Sisteminė Baltarusijos priklausomybė nuo Rusijos išlieka rizikos veiksniu Lietuvos nacionaliniams saugumui. Rusija yra suinteresuota plėsti įtaką Baltarusijoje, užtikrendama savo interesų, visų pirma karinių, apsaugą. Konflikto su NATO atveju Rusija sa-

vo įtakos instrumentus Baltarusijos galėtų panaudoti tiek prieš Baltarusiją, tiek prieš kaimynines valstybes.

2016 metais aktyvi ir agresyvi veikla prieš Lietuvą tėsė Rusijos bei itin glaudžiai su ja bendradarbiaujančios Baltarusijos žvalgybos tarnybos. Rusijos žvalgybos tarnybos slaptonis šnipinėjimo ir įtakos operacijomis prieš Lietuvą rėmė Rusijos užsienio politikos tikslus. Dėl 2016 metais vykusių Seimo rinkimų Rusijos žvalgybos tarnybos ypač stengėsi rinkti informaciją apie vidaus politikos procesus, o Rusijos teritorijoje verbavo net ir žvalgybinių galimybų neturinčius Lietuvos gyventojus. Baltarusijos žvalgybos tarnybos verbavo į Baltarusiją vykstančius lietuvius, rinko informaciją apie Lietuvos karinę ir kitą strateginę infrastruktūrą.

2016 metais Rusijos ekonominė politika Lietuvos atžvilgiu iš esmės nesikeitė. Lietuvai pasiekus esminių teigiamų pokyčių, didžiausiai pavojuj šalies energetiniam saugumui kelia Lietuvos interesų neatitinkantys trečiųjų šalių energetikos projektai? Astravo atominės elektrinės statyba bei bandymai atgaivinti Baltijos krajai atominės elektrinės Kaliningrado srityje projektą.

Rusija stiprino priemones, ribojančias žiniasklaidos laisvę ir prieigą prie alternatyvių informacijos šaltinių šalyje bei vykdė žiniasklaidos priemonių plėtrą užsienyje. Pasitelkdama interne-

tinę žiniasklaidą ir propagandinius renginius, Rusija siekė daryti įtaką Lietuvos ir užsienio auditorijai, eskaluodama tokias visuomenei jautrius temas, kaip NATO pajėgų dislokavimas ar Sausio 13-oji, viešojoje erdvėje kaltino Lietuvą istorijos falsifikavimu.

Kibernetinis šnipinėjimas prieš Lietuvos valstybės institucijas, šalies kritinės infrastruktūros objektus, politikus, privatųjų sektorius išlieka grėsme šalies nacionaliniams saugumui. Didžioji dalis 2016 metais prieš Lietuvos valstybinį sektorį įvykdytų kibernetinių išpuolių (kibernetinės atakos, šnipinėjimas) yra siejami su Rusijos žvalgybos ir saugumo tarnybomis, jų remiamomis grupuotėmis ir pavieniais programišiais.

Rusija, siekdama atkurti įtaką posivietinėje erdvėje, veikia ir Lietuvos visuomeninius bei politinius procesus. 2016 metais Rusija siekė silpninti Lietuvos socialinį integralumą, eskaluodama etninę priešpriešą. Rusijai palankios visuome-

ninės ir politinės jėgos neigijo didelės įtakos Lietuvos viadaus procesams, tačiau jų atstovai išnaudojami Rusijos propagandos tikslais. Kraštinių ir ekstremistinių ideologijų rėmėjų Lietuvoje nėra daug ir jie šiuo metu nepajėgūs savarankiskai išprovokuoti didelio masto neramumų.

2016 metais terorizmo grėsmė Europoje išliko didelė. „Islamų valstybė“ (ISIL) save vadinanti teroristinė organizacija planavo ir vykdė išpuolius Europoje. ISIL teroro aktų tikimybė augo ir Lietuvos piliečių turinės traukos šalyse – Egipte ir Turkijoje. Neatmetina, kad Lietuva, kaip Europos Sąjungos (toliau – ES) ir NATO narė, galiapti teroristų taikiniu, tačiau tokia tikimybė šiuo metu nėra didelė.

2016 metais nelegalių migrantų srautai į Europą sumažėjo, tačiau vis dar kélé saugumo grėsmes Europai, nes nelegalių migrantų keliais naudojosi ir dalis teroristinius aktus Europoje renegocijui ISIL narių.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“

Prenumerata priimama bet kuriame „Lietuvos pašto“, „Pay Post“ skyriuje, per „Lietuvos pašto“ laiškininką, paskambinus informacijos tel. 8 700 55 400, internetu www.prenumeruok.lt.

Laikraštis išeina 4 kartus per mėnesį.

Prenumeratos indeksas 0117. Kaina:

1 mėn. – 2,45, 3 mėn. – 7,34, 6 mėn. – 14,69 Eur.

Meilė Lietuvai ir kiekvienam žmogui

(atkelta iš 1 psl.)

– Monospektaklį atradau sau prieš kelionika metų, ir šis kelias pasirodė be galo įdomus: tai tarsi išpažintis, reikalaujanti visiško atvirumo, žmogiško nuoširdumo. O sykiu – didžiausia profesionalumo mokykla: turi prikaustyti žiūrovų salės dėmesį visą sceninę valandą viena scenoje... Bet man monospektaklis – toks pats polifoninis žanras, kaip ir bet koks teatras: svarbu ir scenografija, ir muzika, ir kostiumas, ir kiekvienna scenos detalė. Štai „Ledo vaimams“ labai svarbu buvo ir vaizdo projekcijos – nufilmuotas autentiškas Naujosios Vilnios stotyje esantis vagonas, kuriuo 1941 metais buvo išvežami žmonės... Jis tapo spektaklio dekoracija, skleidžiančia ypatingą energiją. Taip pat – scenoje rodomas nuotraukos iš senelių albumų. Jautri Antano Kučinsko muzika, dailininkės K. Norvilaitės sukurtos medinės dėžės, padėjusios sukurti šalčio ir vienatvės atmosferą.

Jūs įspūdingai įprasminote tévų kančias. Kaip Jums buvo ugdomas domėjimasis šiuo skaudžiu Lietuvos istorijos puslapiu?

– Tévelių indėlis, be abejo, čia buvo didžiausias. Jų vidinė stiprybė, jų meilė Lietuvai ir kiekvienam žmogui, jų vertybės, kurias jie kažkaipt tylomis, nedeklaruodami sugebėjo perduoti. Mamytė Jūratė Marcinkevičienė Amžinybėn iškeliau praėjusių lapkritį. Per šią netektį labiausiai pajutau ir suvokiau, kad gyvenimo prasmė – tėsti tai, ką pradėjo ji: nuo Atgimimo jai Lietuvos kūrimas buvo gyvenimo prasmė: kiek ji apvažiavo miestų ir miestelių, rinkdamas medžiagą apie Lietuvos par-

tizanus, kiek laiko praleido archyvuose... Bet visados buvo laiminga, kad dabar gyvenimas igavo prasmę. „Mes, kaip tos skruzdėlytės, kiekvienas po šapelį turime atnešti Lietuvai“ – tebeskamba jos žodžiai... Dabar, kai vaidinu „Ledo vaikus“, jaučiu, kad jos energija tarsi įsikūnija manyje, pereina į spektaklį, lyg dabar jau kalbėčiau jos balsu.

– Kokie būdai, Jūsų nuomone, tinka kiaus nūdienos jaunimui, kad istorinė atmintis būtų gerbiama ir sau goma?

– Man regis, tai priklauso nuo to, kaip su nūdienos jaunimu kalbési apie istorinę atmintį. Jei kalbési vien skambiai žodžiais, jų širdžiai tai nepasieks. Bet jei mokési tas jų širdis suvirpinti – tai taps ir jų savastimi. Aš tikiu meninės kalbos paveikumu: teatro, kino, dailės, muzikos. Pavyzdžiu, jei mokyklose per tremties istorijos pamokas būtų parodytas puikus lietuviškas vaidybinis A. Juzėno filmas „Ekskursantė“, kiti dokumentiniai filmai, nuotraukos – vaikus tai paveiktu žymiai stipriau, nei baisių faktų papasakojimai. Taip pat svarbus autentiškų vietų aplankymas, susitikimai su įvykių liudytojais. Reikia atrasti būdą, kaip istoriją prikelti.

O Lietuvos jaunuimui aš tikiu. Iš susitikimų su jais matau ir stebiuosi, kiek yra šviesių, brandžių, besidominčių viskuo jaunu žmonių – jie turi tiek galimybų, jie laisvesni už mus. O jų branda ateis su patirtimi. Tai, kas jiems perduota, jų širdyse „pasėtos sėklos“, jautrumas – kažką užaugins jau vėliau... Jau kitiems.

Rasa DUOBAITĖ-BUMBULIENĖ

Sumokėta jaunyste

Tokiui pavadinimu 2016 metais Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro iniciatyva buvo išleista politinės kalinės Onos Bujevičiūtės-Padvareitienės knyga, kurios ruošinį artimieji atrado personaliniame kompiuteryje po jos mirties. Autorė mirė 2012 metais Klaipėdoje.

Renginyje dalyvavo moderatorė istorikė, Vilniaus universiteto doktorantė, Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro vyriausioji viešųjų ryšių specialistė Monika Karinauskaitė.

Kovo 13 dieną Klaipėdos Ievos Simonaitytės bibliotekos konferencijų salėje knygą pristatė ir pagrindinį pranešimą perskaitė Genocido aukų muziejaus istorijos skyriaus vedėja, bendrijos „Lemtis“ ekspedicijų į Sibirą dalyvė Ramunė Driauciūnaitė. Pranešėja rėmėsi KGB sudaryta bylos medžiaga. Devyniolikmetė mergina Ona Bujevičiūtė, Panevėžio mokytojų seminarijoje besiruošianti baigiamajam egzaminui, buvo suminta ir atsidūrė kalejime. Ji buvo slaptos jaunimo organizacijos narė, rašė eiles apie Tėvynę ir jos pavergejus. Už meilę Tėvynėi buvo apkaltinta išdavyste ir 1947 metais nuteista 10-čiai metų kalėjimo ir trejiems metams tremties.

Prasidėjo jos kančių keliai: iš Panevėžio į Lukiskių kalėjimą, toliau Archangelsko, Sverdlovsko ir galiausiai į Irkutsko lagerius, kur tenka nuolat

badauti ir sunkiai dirbtį kertant mišką, tiesiant geležinkelį. Jai teko dirbtį ir kalvėje, vadelioti tempiantį rastus arklį.

Knyga parašyta sodria, vaizdinga kalba. Apie tai kalbėjo jos giminaitė Nijolė Kašelionienė ir pabrėžė Onutės charakterio tvirtumą, nepalaužiamą dvasinę ištvermę. Jaunystės metai ėjo negrįztamai. Tik po Stalino mirties 1956 metais sugrįžo į Lietuvą. Padendant giminėms įsidarbino inventorizacijos biure technine darbuotoja – bražė brėžinius. Ištakėjo už Kazimiero Padvariečio, panašaus likimo žmogaus. Jiems gimė sūnus Rimantas.

Prasidėjus Atgimimui, Onutė aktyviai dalyvavo tremtinių sambūrio veikloje, dainavo Klaipėdos buvusių politinių kalinių ir tremtinių chore „Atminties gaida“, rašė eiles, rengė susitikimus su moksleiviais. Sukūrė politinės satyros agitbrigadą „Ciongas“, kur pajuokiamos to laikmečio ydos. Istorikui Tatoriui remiant, 1996 metais išleista pirmoji jos eileraščių knygelė „Juodoji gėlė“.

Likimo paženklinta trapi mergina, pajėgusi išgyventi ekstremaliomis sąlygomis, tapo brandžiai asmenybe, gebančia atleisti ir džiaugtis gyvenimu.

Politinių kalinių ir tremtinių valdyboje dirbantis Zenonas Čerkauskas kalbėjo apie gražius Onutės darbus ir neįkainuojamą indėlį į visuomeninę veiklą.

Vanda STONIENĖ

Sveikiname

Jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Rokiškio filialo narius: **Antaniną GILDUTIENĘ – 90-ojo, Vincę PAPAURĖLYTĘ-VASIULIENĘ ir Vandę VINGELIENĘ – 80-ojo, Rimantą ČYPĄ ir Dalią BARTININKAITĘ-SAKAVIČIENĘ – 65-ojo, Viktorą GONCARUKĄ ir Antaną PRUNSKŲ – 60-ojo.** Linkime sveikatos, džiaugsmo, sėkmės ir Švč. Marijos globos.

LPKTS Rokiškio filialas

Jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusius tremtinius: **80-ojo – Birutę KAMINSKIENĘ, Kazimierą KRIAUKLIENĘ ir Petrą MOTIEJŪNĄ,** **75-ojo – Edvardą ANTANAITĮ, Janiną GELAŽNIKIENĘ ir Aldoną GILIENĘ.** Linkime stiprios sveikatos, dvasios ramybės ir Dievo palaimos.

LPKTS Biržų filialas

Garbaus **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Šiaulių filialo ilgametį tarybos ir valdybos narį **Severiną RIMŠĄ.** Linkime sveikatos, laimingų ir prasmingų metų, prašome Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Šiaulių filialas

Garbingo **80-ojo** jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusių Irkutsko r. Samankos gyv. tremtinę, LPKTS Palangos filialo seniūnę **Adelę ŠATKAUSKIENĘ.** Linkime, kad visada šviesūs ir jaukūs būtų Jūsų namai, stipri širdis, žvali nuotaika. Lai didžiausiu atpildu Jums būna laiminanti Aukščiausiojo malonė.

LPKTS Palangos filialas

80-ojo jubiliejaus proga nuoširdžiai sveikiname buvusį Krasnojarsko kr. tremtinį **Praną TURONĮ.** Linkime stiprios sveikatos, metams bégant neprarasti optimizmo, vilties ir Aukščiausiojo palaimos.

LPKTS Rokiškio filialas

Buvusių Sibiro tremtinę, LPKTS Kauno filialo narę **Vidą NARMONTIENĘ** sveikiname **70-ojo** jubiliejaus proga.

Linkime ilgiausią metų, geros sveikatos, neblėstančios energijos ir Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

Nuoširdžiai sveikiname buvusių Irkutsko sr. Ziminsko r. tremtinę **Kazimierą PROTAŠIENĘ garbingo 90-ojo** jubiliejaus proga ir jos sūnum, gimusį Irkutsko sr. Ziminsko r., **Edvertą PROTAŠIŲ 60-ojo** jubiliejaus proga.

Linkime geros sveikatos, ilgų gyvenimo metų, neblėstančios energijos ir Dievo palaimos.

LPKTS Kauno filialas

Pokalbis apie tremtį

Kauno Juozo Urbšio katalikiškosios pagrindinės mokyklos dešimtokai pokalbiui apie Lietuvos žmonių tremtį į Sibirą ir kitas atšiaurias Rusijos vietas 1941–1952 metais pasikvietė vieną iš trečiosios knygos „Tremties vaikų“ herojų Algirdą Bulotą. Istorijos mokytoja Virginija Mikutavičiūtė pasidžiaugė, kad susitikimas su tų baisių įvykių liudytoju padėjo geriau vaikams išsavinti istorijos ir visuomenės pažinimo pamokas, buvo gera proga moksleiviams paklausti svečio jiems rūpimų dalykų. Ekrane moksleiviams buvo demonstruojamos tremties nuotraukos. Apie „Tremties vaikų“ knygų seriją pasakojo Jos leidėjai.

Garbinga žemdirbių šeima gyveno Juškonyse, Leliūnų valsčiuje, Utenos apskrityje. Atsikėlė čia iš pamario dar 19 amžiaus pirmoje pusėje, sako, per prancūzmetį. Vėliau Jonas ir Levonas Bulotos iš dvarininko Butlerio nusipirkko gerokai apleistą Gulalių palivarką, turėjus keturis valakus, arba 80 dešim-

tinių, žemės (apie 88 hektarai).

Pirmos nepriklausomybės metais pasklido po pasaulį šios giminės intelligentai: Stasys Bulota, karas lakūnas, sklandytojas, inžinierius, aviacijos jūnesnysis leitenantas, Juozas Bulota bėgė Karo mokyklą, studijavo Prancūzijoje, tapo ginklų ir mechanikos inžinieriumi. 1939 metais sugrįžė į Lietuvą gavo kapitoną laipsnį.

Antanas ir Anelė Gutauskai atsidūrė Novosiolovo rajone, Krasnojarsko krašte dar 1948 metais. Jau kiek vėliau, 1951 metų pavasarį, Antano Bulotos šešių asmenų šeima ir močiutė bei senelis gyvuliniai vagonai dardėjo iki Jenisejaus, iš ten baržą buvo plukdomi iki Minusinsko. Tuo metu seneliai buvo bebangių aštuonių dešimtis metų, o motina laukėsi šešto vaiko. Pradžioje penkias lietuvių tremtinių šeimas išlaipino Anas kaime. Pirmą žiemą gyveno šaltoje, alkanajoje, blakių nusėtoje karalystėje. (keliamas į 8 psl.)

Istorija be „baltų dėmių“

„Išplaukiu į jūrą, kada grīšiu – nežinau“

(Trijų jūrininkų pabėgimas)

Realiausia galimybė sovietų Lietuvos gyventojams pabėgti į užsienį buvo jūros kelias. Toks bėgimas buvo vienas iš „populiariausių“, ypač tiems, kurie dirbo ar tarnavo laivyne. Norintieji dirbtai laivyne buvo atitinkamai patikrinami sovietų saugumo organu, bet ir čia tikrintojai padarydavo klaidų ar tiesiog apskaičiuodavo. Štai 1947 metų gruodžio 4 dieną iš Klaipėdos į Švediją pabėgo estų vairuojamas žvejybos traleris Nr. 176, Merituul (komandoje 9 žmonės). Po įvykio MGB aiškinosi priežastis, dėl ko tai įvyko. Suprato, jog atskiri saugumo skyriai tarpusavyje nesusiderino. Nors čekistai buvo gavę signalų apie jūrininkų ketinimus pabėgti, bet savo laiku nepasidalita informacija tarp padalinių lémė, jog į šiuos signalus nebuvoderamai reaguota. Prieita prie išvados, kad jūreiviams „agentūrinis aptarnavimas“ iš MGB pusės buvo nepakankamas, o sovietų pasienio tarnyba, gavusi žinių, neužkrito kelio pabėgimui. Tačiau MGB klaidų pasitaikė ir vėliau.

Trys jūrininkai

1951 metais likimas suvedė į Klaipėdą tris lietuvius: Lioginą Kublicką, Juozą Grišmanauską ir Edmundą Paulauską, kilusius iš skirtinį Lietuvos vietų, bet turėjusius panašių minčių ir gyvenimo patirties.

L.Kublickas, gimęs 1929 metais Budrėnų kaime, Antalieptės valsčiuje, 1944–1945 metais dirbo Steponiškio apylinkės sekretoriumi. 1945 metais išvyko į Vilnių, kur su broliu Alfredu dirbo įvairių daiktų parduotuveje: vyresnysis Alfredas – vedėju, jaunesnysis Lioginas – pardavėju. Išdirbo iki 1947 metų. Vė-

liau persikėlė į Klaipėdą, kur mokėsi jūreivystės mokykloje. Po mokyklos baigimo L.Kublickas pradėjo dirbtai žvejybiniame laivyne, tapo kapitonu.

Kitas šios istorijos dalyvis J.Grišmanauskas gimė 1927 metais Mesėdžių kaime, Platelių valsčiuje, mažažemės šeimoje. Mokėsi Kretingos žemės ūkio mokykloje. Po baigimo dirbo ūkinius darbus Kartenos valsčiuje, tai jam leido susipažinti su sovietų vykdoma politika kaime. Jo pažystamai prisiminė, J.Grišmanauską, kaip linksmą žmogų, kuris mokydamasis žemės ūkio mokykloje jau svajojo dirbtai laive. 1949 metų rugpjūčio 10 dieną išplaukė į Klaipėdą ir įsidarbiuoja žvejybos laivyne.

E.Paulauskas gimė 1932 metais ir augo Panevėžyje. Nuo jaunystės turėjo romantiškų polėkių. Skaitė nuotykių knygas, norėjo plaukioti jūromis, pabūti Amerikoje, turėti didelius turtus, savo ginkluotus būrius ir pan. Nestojo į komjaunimą, sakydamas, kad jei ateis amerikonai, tai jūrą už tai pakars. Nors atsiliepimai apie jį nebuvę palankūs, bet jaunystėje pasireiškė jo savarankišumas. Savo iniciatyva išvyko mokyties į Klaipėdą, kur aplinkybės jį suvedė į kitais diemis jūrininkais.

Kiekvieną iš jų netiesiogiai, bet palielė sovietų vykdomos represijos. Štai 1947 metais suimtas L.Kublicko tévo Antano brolis Valerijonas, kaip buvęs Lietuvos pasienio policijos tarnautojas prieškaryje. MGB duomenimis, jis dalyvavo 1941 metų birželio sukilime. 1951 metų birželio 5 dieną suimtas ir brolis Alfredas. I apklausas buvo iškiestas ir L.Kublickas, kur prokuratūros buvo apklausinėjamas tris dienas.

Suimtas A.Kublickas buvo kaltintas išeikvojimu, o kaltinimas paremtas pagal RTFSR BK 1932 metų rugpjūčio 7 dienos nutarimą. Pastarasis numatė itin griežtas bausmes už valstybinio turto grobstymą – nuo 10 metų iki aukščiausios bausmės. Tokios aplinkybės paveikė L.Kublicko ateities planus. Šis suėmimas dar labiau pastumėjo žygį per jūrą. Taip manė ir MGB.

Juozo Grišmanausko brolis Stasys 1950 metų gegužę buvo pašauktas į sovietų kariuomenę. Neilgai tarnavęs, rugpjūčio 10 metų gegužę suimtas kaip vokiečių okupacijos metu policininkas.

K.Paulauskas tarnavo policijoje 1923–1940 metais ir 1942–1944 metais. Apie suėmimą žinojo ir E.Paulauskas.

Apsisprendimas bėgti

Tokios patirtys neabejotinai galėjo pastumėti šios istorijos herojus ieškoti išeities kelių. Pirmiausia susitiko L.Kublickas ir J.Grišmanauskas, pradėjė artimiau bendrauti ir atviriau kalbėti, kol kartu nusprendė bėgti. Kaip viskas vyko, kaip buvo įgytas tarpusavio pasitikėjimas, jau nesužinosime. Bet faktas, jog du asmenis, turėjusius panašių minčių, suvedė likimas. Abu, nusprendę bėgti, turėjo laukti tinkamo momento. Labai buvo svarbu ruoštis ir išlaukti.

Gali kilti klausimas, kodėl šiai jūrininkais pasitikėjo ir kodėl jiems leido išplaukti į jūrą. Visgi tai buvo 1951-ieji. Anot vieno iš pabėgelių J.Grišmanausko: „Mūsų nuolatiniai laimėjimai, spartruoliškumas, teikė pasitikėjimo, tad mes vieninteliai buvom leidžiami pa-

siekti savo žūklės tolimuosis kvadratus“. Neabejotinai, tokie darbai kėlė pasitikėjimą sovietų valdžiai, bet ar tik.

Galima sakyti, kad visi trys jūrininkai buvo savos valdžios ir bendradarbių teigiamai vertinti. Jie nekalbėjo antisovietinėmis temomis, nes atvirumas būtų uždaręs kelius į jūrą. Jie neblogai ėjo savo pareigas, vykdė planus, visi susitarkė su darbais. L.Kublicko vadovaujamoje komandoje nebūdavo barinių tarp rusų ir lietuvių.

Vėlesniuose jų pažystamų ir giminių apklausos protokoluose galima atrašti įvairių neigiamų dalykų. Galbūt taip jie norėjo atsiriboti nuo vadinamų „tėvynės išdavikų“, nes tokiais žodžiais jiems nepakenksi, be to, neduos ių pelgiams politinio atspalvio, o ir patiem bus lengviau išvengti persekiojimo.

Bet buvo ir kitų priežasčių, dėl ko pasitikėta kapitonu L.Kublicku. MGB dokumente rašoma, kad L.Kublickas buvo LSSR MGB Klaipėdos srities valdybos 2 skyriaus informatorius „Škiper“ (užverbuotas 1950 metų rugpjūčio 20 dieną) ir turėjo ryšį su to skyriaus viršininko pavaduotoju mjr. A.Grigrėv. Tos pačios institucijos dokumentų duomenimis, suverbavimų sutiko noriai, įsusitikimus ėjo reguliarai (susitikta 10 kartų), bet konkrečių užduočių vengė, vertingos informacijos neteikė. Jis apibūdintas, kaip „išprusės, išradinges, turipolinkį alkoholiniams gérīmams“, bet iniciatyvos nerodė. Nors „Škiper“ buvo nepatikrintas darbuose, bet turėjo užduotį byloje „Medička“, kur tirta moteris, anksčiau atvykus iš Londono ir kalbėjusi antisovietiškai.

(keliamo į 6 psl.)

Naujos knygos

Apie skausmo kupiną knygą

čiuksliu dvidešimčiai metų... Politinio atsilimo metu jam pasisekė susigrąžinti pavarde (beje, jo žmona – lietuviė Jadvyga Dovainytė, gyvenusi Kertupyje. Su ja Zigfridas susilaikė dvių vaikų, kurie moka lietuviškai).

„Vilko vaikai“ tapome po 1945 metų Berlyno šturmo, kai miestas buvo sunaikintas. Tas pats atsitiko ir su Kionigsbergu (Karaliaučiumi), – sako Zigfridas. – Ir koks buvo sunkus gyvenimas Lietuvoje, tik geru žmonių dėka man pavyko išgyventi. Domiuosi ir rusų okupacijos žiaurumais Lietuvoje. Nekaltu žmonių trėmimus į Sibirą esu matęs savo akimis, taip pat skaitęs knygose „Ešelonų broliai“, „Leiskit į Tėvynę“, esu įsigijęs Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjungos išleistas knygas „Tremties vaikai“. Ten radau ir panašaus likimo vaikų istorijas. Iš visos gražios šeimos likau vienas. Badas mane atginė į Lietuvą, kur duoneliai ganiau kaimiečiams gyvilius, likau gyvas, bet be deramo išsilavinimo. Lietuviai ne mažiau vargo tolimajame Sibire. Sausmas yra skausmas, geras jis nebūna...“

1947 metų pavasarį vienuolikametis berniukas Zigfridas Gronau iš buvusios Rytų Prūsijos, Karaliaučiaus pietvakarinėje dalyje esančio Ponart miesto (tai – Rusijos Kaliningrado srities Dimitrovo, dabar Kaliningrado miesto dalis), patraukė duoneliautį į Kauną. Lietuvoje jis tapo Kaziu Ma-

Gronau šeima Sovietų sąjungos karievių buvo sunaikinta. Buvo išniekinėta visa prūsų tauta, kažkada patikėjusi nacių propaganda, kad vokiečiams skirta valdyti visą pasaulį. Toks užkariautojų elgesys buvo tik žemėse, kurias užėmė rusų kareiviai. Didžiausia tada vokiečių šeimų svajonė buvo pasitraukti į Vakarus, tačiau keliai jau buvo užkirsti.

„Po daugelio gyvenimo metų Lietuvoje jau buvau primiršęs savo gimtąją vokiečių kalbą, – prisimena Zigfridas. – Kadangi grįžau į Vakarų Vokietiją, gimtosios kalbos teko mokytis iš naujo. 2000 metais atsiminimus vokiškai, sakyčiau, rašiau nelabai sunkiai, vėliau tekstą verčiau į lietuvių kalbą. Dabar, kai rankose laikau knygą, atrodo, kad ir vargo nebuvu...“

Knygos redaktorius Robertas Keturakis pratarmėje jautriai atsiliepė į Zigfrido Gronau kančias ir skausmą: „Nežinau, kaip pavadinti sopolį, sugniaužusį visą mane, girdint Zigfrido, jo Mamos, Tėvo, sesučių Ilsės ir Hananelorės, Kristinėlės balsus per pasakojimą, kupiną kančią, nevilties, pas-

tangų išlikti sužvėrėjusime, sugriaudame, regis, Dievo apleistame pasauļyje... Jau kelis kartus atsiverčiu šios knygos paskutinį puslapį, kuriame stengiuosi nejausti akyse susitvenkusiu ašarų...“

Stanislovas ABROMAVIČIUS

Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija skelbia sąrašą asmenų, pretenduojančių į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą

Petras Kastytis Krikščiukaitis, g. 1950 m., (po mirties), pogr. spaudos platinėjas, kitokiais būdais dalyvavęs kovoje už Lietuvos nepriklausomybę, Kaunas, 1981–1987 m.

Vincas Kvietinskas, g. 1885 m., (po mirties), partizanų rėmėjas, Marijampolės aps. Kalvarijos valsč., Tauro apyg. Vytauto rinktinė, 1945–1948 m.

Marytė Kvietinskienė-Katiliutė, g. 1890 m., (po mirties), partizanų rėmėja, Marijampolės aps. Kalvarijos valsč., Tauro apyg. Vytauto rinktinė, 1945–1948 m.

Jonas Skruzdys, g. 1924 m., (po mirties), partizanas, Panevėžio aps. Naujamiesčio valsč., Vyčio apyg. P. Januškevičiaus-Tėvo būrys, 1945–1947 m.

Antanas Streikus, g. 1914 m., (po mirties), sukilmis dalyvis, partizanas, Zarasų aps. Antazavės valsč., 1941-06-22–1941-06-28, Vytauto apyg. A.

Streikaus-Tamošiuko būrys, 1944-08–1944-11.

Jonas Streikus, g. 1882 m., (po mirties), partizanų ryšininkas ir rėmėjas, Zarasų aps. Antazavės valsč., Vytauto apyg. A. Streikaus-Tamošiuko būrys, 1944-08–1944-11.

Juozas Ramutis Tumasonis, g. 1933 m., partizanų ryšininkas ir rėmėjas, Alytaus aps. Seirijų valsč., 1951–1956 m.

Stasys Žilius, g. 1942 m., partizanų rėmėjas, Kretingos aps. Kretingos valsč., 1951–1952 m.

Pasiteirauti telefonu: (8~5) 231 4157.

Komisijos pastaba. Sąrašas skelbiamas vadovaujantis Pasipriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisijos darbo reglamento 8 punktu: „Pretendentai į Kario savanorio ir Laisvės kovų dalyvio teisinį statusą skelbiami spaudoje“.

„Išplaukiu į jūrą, kada grįšiu – nežinau“

(atkelta iš 5 psl.)

Bet ir čia jis nepateikė operatyvinės reikšmės medžiagos. Paskutinis susitikimas su informatoriumi įvyko 1951 metų birželio 29 dieną. Tuomet susitikta ne tik su minetu saugumiečiu A. Grigorjev, bet kartu dalyvavo iš Vilniaus atvykės LSSR MGB 2 skyriaus viršininkas plk. N. Slobodskich. Pastarasis pažadėjo, kad grįžęs į Vilnių pažiūrės, ką galima padaryti dėl suimtojo brolio Alfredo Kublicko. Todėl vėliau sovietų saugumas spėjo, jog MGB nepadėjimas taip pat pastumėjo L. Kublicką į pabėgimą. Galima susidaryti išpūdži, kad „Škiper“ sutiko būti MGB informatoriumi, siekdamas išgyti pasitikėjimą, be kurio nebuvu galima išvendinti savo plano, o spaudimas iš saugumo pusės jį dar labiau pastumėjo bėgti.

Ar prieš išplaukiant į jūrą buvo įtarimų, kad jūrininkai turi rintų ketinimų negrižti? Turbūt ne. Jei valdžios įstaigos būtų turėję pagrįstą abejonių dėl jūrininkų patikimumo, tai jie iš viso nebūtų išplaukę į jūrą. Kartu su jais plaukę jūrininkai teigė, kad įtarinėjimui neaturėjo. Tik vėliau prisiminė, kad L. Kublickas siūlė papildyti vinių atsargas, kurių anksčiau laive nereikėjo. J. Grišmanauskas, du mėnesius prieš išplaukiant, pradėjo džiovinti džiūvėlius, kurių turėjo jau 2 kilogramus. Gerokai pergalvojus, „pastebėjō“, kad kapitonas L. Kublickas sulaikė išplaukimą vienai dienai, o iš naujai paskirtų triju žmonių į laivą priėmė tik E. Paulauską.

Savo laiku MGB irginekreipė dėmesio į kai kuriuos faktus. Pavyzdžiu, kad L. Kublickas kalbėjo apie asmeninio gyvenimo neperspektyvumą dėl to, jog visą laiką praleisdavo jūroje. O MGB informatorius „Elžbieta“ buvo pranešusi, kad minėta „Medička“ yra sakuusi, jog „Škiper“ pažadėjo jai sukombiniuoti išvykimą. Bet i tai saugumiečiai neatkreipė dėmesio, nes nebuvu pajęgūs įvertinti visą gaunamos medžiagos srautą ir aplinkybes. Vėliau teisindamasis „Škiper“ „globėjas“ mjr. A. Grigor-

jev teigė, kad tyrimo eigoje negauta signalų apie kapitono „išdavikiškus“ ketinimus. MGB nebuvu visagalė.

Ilga ir trumpa kelionė

Kaip klostėsi įvykiai pačios kelionės metu? Liudijimai yra skirtingų pusiu ir jie per daug vieni kitiems nepriestarauja. Tieki MGB apklaustų jūrininkų, tiek Vakaruose išleistų J. Grišmanausko prisiminimų „Tolimieji kvadratai“ daugelių detalių sutampa.

Žvejybinis traleris „Samum MRT-85“ (28 metrų ilgio 6,5 pločio, 80 tonų talpos), kuriuo vyko šios istorijos dalyviai, į jūrą išplaukti turėjo 1951 metų liepos 14 dieną, bet dėl elektros instalacijos gedimo išplaukė tik 15-osios vakare. Prieš išplaukiant kapitonas L. Kublickas buvo išejęs į miestą, iš kur grįžo po 4–5 valandų, ir pasak kitų igulos narių, buvo išgéręs. Galtuomet jis paliko raštelių tėvui, kur užrašė: „Aš išplaukiu į jūrą, kada grįšiu – nežinau (...) Na sudie“. Šiuo atveju jis buvo teius.

Jau prieš išplaukiant susiklostė ganana palankios aplinkybės ketinusiems pabėgti. Iš šių žvejybų neplaukė laivo virėja. Dar viena palanki aplinkybė – atostogavo vienas igulos narys. Tačiau į kelionę buvo paskirti dar trys jūreiviai, tarp jų buvo ir E. Paulauskas. Kitus du praktikantus L. Kublickas ir J. Grišmanauskas nusprendė pašalinti. Praktikantas Glebas Subotinas buvo „stambios sudėties“, tad galėjo sukelti problemą. Imtasi gudrybės – jų kapitonas įkalbinėjo eiti į kitą laivą jūreiviu – už tai gaus pinigų, nes jūreiviai gauna, o praktikantai ne. Praktikantas sutiko išeiti į kitą laivą.

Dar turėjo plaukti ir jūreivis Steponas Bajorovas, bet priplaukus pasienio patikrą, atejęs iš pasienio kontrolės posto L. Kublickas pareiškė, jog minėtas jūreivis neišleidžiamas, nes jis buvo gavęs leidimą plaukti kitu traleriu, dėl to jis buvo išsodintas. Taip buvo pašalintas dar vienas pabėgimui galintis sutrukdyti žmogus.

(bus daugiau)

Dr. Darius JUODIS

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

**Aleksas Kurklietis
1931–2017**

Gimė Zarasų r. Imbrado valsč. Ažuolų k., turėjo tris brolius. 1949 m. šeima išstremta į Irkutsko sr. Nukutų r. Unginskio k. Gyvulininkystės ūkyje dirbo įvairius darbus. Kartu su broliu baigė traktorininkų kursus. 1957 m. šeimą reabilitavo, bet prisiregistravo tėviškėje neleido. Apsistojo Kuršėnuose, išsidarbino durpių įmonėje traktorininku, vėliau dirbo Daugėlių statybinių medžiagų gamykloje. Sukūrė šeimą su Janina Stundžėnaite, gimė trys sūnūs, tačiau vienas mirė visai mažas. Prasidėjus atgimimui išstojo į LPKTS Kuršėnų filialą, dainavo buvusių tremtinų chore „Tremties varpai“, buvo renkamas į tarybą. Buvo darbštus, kuklus, jautrus šalia esančiam, visų gerbiamas ir atsidavęs Lieuvai žmogus.

Palaidotas senosiose Kuršėnų kapinėse
Nuoširdžiai užjaučiame žmoną, sūnų Vygantą, vaikaitės.

**LPKTS Kuršėnų filialas,
choro „Tremties varpai“ kolektyvas**

**Kazimiera Skurdelenė
1928–2017**

Gimė Šilalės r. Pažužmorio k. ūkininkų šeimoje. Vyras buvo meistras, turėjo malūną. 1951 m. kartu su vyru ir jo tėvu buvo išstremta į Tomsko sr. Troisko Puškinsko r. Reabilituota 1956 m. Grįžo į Lietuvą, apsigyveno tėviškėje. Užaugino dvi dukteris ir sūnų, sulaukė šešių vaikaičių ir šešių provaikaičių.

Palaidota Pajūrio miestelio kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame vaikus, vaikaičius ir provaikaičius.

LPKTS Šilalės filialas

**Marijona Gedgaudaitė-Urbonienė
1930–2017**

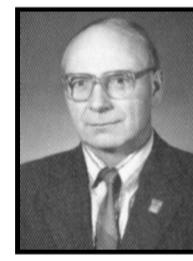

Gimė Tauragės aps. Kvėdarnos valsč. Pépliškės k. ūkininkų šeimoje. 1951 m. šeimą – tris vaikus ir tėvus ištrėmė į Irkutsko sr. Bratsko r. Dirbo mišku pramonėje. 1957 m. šeima buvo reabilituota ir grįžo į Lietuvą. Apsigyveno gimtinėje. Ištekėjusi Marijona užaugino dvi dukteris ir sūnų, sulaukė šešių vaikaičių.

Palaidota Kvėdarnos parapijos kapinėse.
Nuoširdžiai užjaučiame vyra, vaikus, vaikaičius ir artimuosius.

LPKTS Šilalės filialas

**Rimantas Fabijonavičius
1934–2017**

Gimė Šiauliouose. Prasidėjus karui, šeimai teko palikti Šiaulius, dažnai keisti gyvenamąją vietą, kad išvengtų represijų. 1948 m. tėtis suimtas už rysius su partizanais ir nuteistas 10 m. lagerio. Mama, sesutę ir Rimantą ištrėmė į Irkutsko sr. Baltgansko r. Mališovkos k. Grįžę į Lietuvą apsistojė Pakruojo r. Žeimelio miestelyje. Vilnius pedagoginiame institute Rimantas studijavo fiziką. Baigęs studijas sukurė šeimą su Valentina Šmaityte, buvo paskirtas dirbtui Kuršėnų Stasio Anglickio vidurinėje mokykloje, vėliau Pavenčių mokykloje. Užaugino dukteris Birutė ir Neringa, sūnų Kestutį. Šalia tiesioginio darbo buvo orientacinio sporto treneris. Prasidėjus atgimimui ištegė Sajūdžio grupę, subūrė Šiaulių r. tremtinius. Ikūrus „Tremtinio“ klubą, buvo išrinktas Kuršėnų skyriaus pirmininku ir vadovavo dešimt metų. Negailėdamas sveikatos, laiko, daug dirbo statant paminklus prie Pavenčių ir Drasūčių geležinkelio stoties, žuvusiems partizanams atminti, kryžių 1939–1951 m. represijoms ir trėmimams atminti. Rūpinosi Sibire mirusiu artimuju palaikų parvežimui, partizanų palaikų perlaidojimui. Dalyvavo ir būrė žmones 1991 m. sausio 13-ąją, budėjo KGB rūmuose. Už nuoširdų darbą buvo įvertintas LPKTS žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“, Sausio 13-osios medaliu, padėkos raštais.

Palaidotas naujosiose Kuršėnų parapijos kapinėse.

Nuoširdžiai užjaučiame žmoną Valentiną, vaikus Birutę, Neringą, Kestutį, vaikaičius.

**LPKTS Kuršėnų filialas,
TS-LKD PKT frakcija**

Užjaučiame

Skaudžią netekties valandą nuoširdžiai užjaučiame Liudviką Birutę Raučaitę-Motiejūnenę ir artimuosius dėl sesers Izolinos Daugėlienės mirties.

LPKTS Rokiškio filialas

Dėl skaudžios netekties, Amžinybėn išėjus Stasiui Mileikiui, nuoširdžiai užjaučiame žmoną, buvusių tremtinę Janiną ir dukteris Audronę, Editą, Ramintą su šeimomis.

LPKTS Telšių filialas

Nuoširdžiai užjaučiame LPKTS pirmininką, LRS Pasipriešinimo okupaciniams režimams dalyvių komisijos visuomeninės tarybos pirmininką dr. Gvidą Rutkauską ir seserį Renatą dėl netekties Amžinybėn iškeliaus mylimai Mamai.

LPKTB valdyba

2017 m. balandžio 7 d.

Tremtinys

Nr. 13 (1227)

7

Esame, kol gyva atmintis

Paminklai Jono Lukšės piešiniuose

Paminklas 1919 metų vasario 13-ąją už Lietuvos laisvę žuvusiems savanoriams Jiezno kapinėse

Skelbimai

Balandžio 8 d. (šeštadienį)

10 val. asociacija „Gargždų jungtinės pajėgos“ kviečia į pirmajį pėsčiųjų žygį Vakarų Lietuvos Kęstučio ir Žemaičių apygardų partizanų kovų ir pergaliai keliais. Susitikimo vieta – Daukšaičiai, Mokyklos g. 6, Veiviržėnų sen., Klaipėdos r. Žygeviai patys galės pasirinkti maršrutą: 20 km – aplankytis tris partizanų žūties vietas, 38 km – aplankytis šešias partizanų žūties vietas ir Geležinio Vilko būrio skyriaus vado Prano Tarvydo-Sakalo gimtinę Šermukšnių k. Aktyviai žygeviai pelnys asociacijos išteigtaus atminimo medalius.

Organizacinio komiteto naras Česlovas Tarvydas, pasiteirauti tel. 8 698 07123.

Balandžio 13 d. (ketvirtadienį) 16 val. Kauno istorinėje prezidentūroje (Vilniaus g. 33, Kaune) vyks prof. Onos Voverienės knygos „Dalia Grybauskaitė – tautos prezidentė“ pristatymas.

Norintieji galės išsigyti knygą. Kviečiame dalyvauti.

Balandžio 22 d. (šeštadienis) 10 val. Radviliškio kultūros centro mažojoje salėje (Maironio g. 10) vyks LPKTS Radviliškio filialo ataskaitinis susirinkimas – konferencija. Bus renkamas nario mokesčius, prekiaujama knygomis, koncertuos Radviliškio tremtinių choras „Versmė“. Prie bendro stalo vaišinsimės arbata, atsineštais sumuštiniais.

Padėka

Dékojame už paskutinę pagarbą, palydint į Amžinojo poilsio vietą mūsų brangų tėvelį, senelį, prosenelį Vytautą Krivicką. Ačiū visiems, kurie buvote kartu.

Liūdi trys dukterys su šeimomis

ISSN 2029-509X

Tremtinys

Leidėjas Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sąjunga

www.lpkts.lt

Redaktorė Jolita Navickienė

Redakcija: Audronė Kaminskienė, Vesta Milerienė

Maketavo Ignas Navickas

Adresas: Laisvės al. 39, 44309 Kaunas, tel. (8 37) 323 204

E-mail: tremtinys.redakcija@gmail.com

Įmonės kodas 300032645

Ats. sąsk. Nr. LT18 7044 0600 0425 8365, AB „SEB“ bankas

Spausdino

UAB „Morkūnas ir Ko“, Draugystės g. 17, Kaunas

spaustuvė

Projektus „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos netekčių atspindžiai“ ir „Istorijabe, baltų dėmių“ remia

2 spaudos lankai
Tiražas 1840 egz.

Kaina
0,61 euro

SPAUDOS,
RADIO IR
TELEVIZIJOS
RĒMIMO
FONDAS

ILSÉKITĖS RAMYBĖJE

Rimantas Norkus
1944–2017

Gimė Šilalės r. Laukuvo valsč. Selvestrų k. mokytojos Elenos Pronskutės ir policijos nuovados viršininko Alfonso šeimoje. 1944 m. šeima pasitraukė į Vokietiją. Ten gimė Rimanto brolis Kastutis. Užėjė sovietai sugrąžino motiną su vaikais į Lietuvą. 1951 m. ištremė į Krasnojarsko kr. Tei-loko gyv. Dirbo kolūkyje. 1956 m. šeima grįžo į Lietuvą. Rimantas mokėsi Telšių ir Laukuvo mokyklose. 1969 m. baigė Kauno politechnikos institutą, iš jo inžinierius mechaniko specialybė. Dirbo Mažeikių kompresorių gamykloje. 1967 m. vedė gydytoją Ireną, užaugino dukterį Ingą ir sūnų Kastytį. Atgimimo metais aktyviai išsijungė į Sajūdžio, vėliau – TS-LKD veiklą. Mažeikių rajono savivaldybės taryboje dirbo šešias kadencijas, nuo pat 1995–ųjų. 1997–2000 ir 2007–2011 m. buvo Mažeikių rajono savivaldybės mero pavaduotojas. Rūpinosi Laisvės kovų vietų įamžinimu, partizanų paminklų juridiniu įteisiniimu. Prie rajono savivaldybės tarybos 2009 m. įkūrė komisiją Laisvės kovoms įamžinti. Rimanta prisiminsime kaip nuoširdų, principingą ir nuoseklų, stiprios valios žmogų, didelį Tėvynės patriotą. Palaidotas Mažeikių Giedžių kapinėse.

Užjaučiame šeimą ir artimuosius.

**LPKTB Mažeikių skyrius,
Lietuvos Sajūdžio Mažeikių skyrius**

**Valerija Stalnionytė-Savolevičienė
1921–2017**

Gimė netoli Molėtų, Balninkų valsč., Geliogalių k., ūkininkų šeimoje, augo su dvieju seserimi ir dvieju broliais. Kauno katalikiškoje Vaikelo Jėzaus draugijos mergaičių amatų mokykloje baigė septynias klasės. Prasidėjus karui teko grįžti į tėvų ūkį. Pokariu broliai išėjo partizanauti. 1945 m., kaip „liaudies prieš“, buvo ištremta į Permės sr. Jusvino r. Po metų, padedama vyro, iš tremties pabėgo ir grįžo į Lietuvą. Slapstėsi, gyveno svetima pavarde ir tik Lietuvai tapus laisva galėjo atkurti savo tikrą tapatybę. Gyveno Kauno r. Vilkojoje. Buvo labai darbštī, kantri ir ištverminga moteris, visą gyvenimą vadovavusis nuostata nepasiduoti, kad ir kas benutiktu.

**Danutė Petrauskaitė-Janeliūnenė
1931–2017**

Gimė Tauragės aps. Vainuto valsč., Gorainių k. Tėvas dirbo girininko padėjėju, buvo Šaulių sajungos narys. 1944 m. areštuotas ir išvežtas į Vorkutos lagerius, šeimos turtas konfiskuotas. Motina su dvieju pauaglėm dukterimis persikelė gyventi pas brolį Antaną į Klaipėdos kraštą. Danutė mokėsi Katyčių progimnazijoje. 1947 m. grįžo į Gorainius, Danutė išėjo tarnauti pas ūkininkus. 1949 m. ištremta į Pisterovsko miškų ūkį, vėliau į Badaibos Uspenską. Geologinėje ekspedicijoje susitiko su būsimu vyru pakruojiečiu tremtiniu Vladu Janeliūnu. Ištekėjo, gimė duktė Dalia. 1956 m. grįžo į Lietuvą, tačiau neturėjo kur gyventi. Išvyko pas Danutės tėvelį į Vorkutą. Užsidirbę pinigų Vorkutos šachtose, sugrįžo į vyro gimtinę. Prisiregistravo gretimame Telišionų kaime. Čia gimė jų antra duktė Danutė. Prasidėjus Atgimimui, kartu su vyru pasinėrė į Sajūdžio veiklą, aktyviai dalyvavo „Tremtinio“ klubo kūrime, buvo renkama į LPKTS Pakruojo filialo valdybą, tarybą, kelias kadencijas buvo pirminksto pavaduotoja. Buvo atsakinga už organizacijos kultūrinę veiklą. 1998 m. savo lėšomis išleido atsiminimų knygą „Audrų sūkuriję“. Buvo viena iš moterų tremtinių vokalinio ansamblio „Sidabrinė šarma“ įkūrimo iniciatorių. Apdovanota LPKTS žymeniu „Už nuopelnus Lietuvai“. Buvo aktyvi TS-LKD Pakruojo skyriaus tarybos narė.

Nuoširdžiai užjaučiame vyra, dukters Dalios šeimą, vaikaitį Simą Malūnaičių, giminės ir draugus.

LPKTS Pakruojo filialas

Užjaučiame

Išėjus į Amžinybę buvusiam Irkutsko sr. Nukuto r. tremtiniui Antanui Vytautui Styrai (1935–2017), nuoširdžiai užjaučiame žmoną Zofiją, sūnus generalvikarą Eugenijų ir kleboną Saulių, giminės ir artimuosius.

LPKTS Rokiškio filialas

„Pasipriešinimo istorija 1941–1953 metai“

Tokiu pavadinimu Druskininkų miesto viešojoje bibliotekoje buvo priplatyta Nijolės Gaškaitės knyga. Tai jau 3-iasis papildytas leidimas (1-asis – 1997 metais, 2-asis – 2005 metais). Bibliotekos direktorė L. Žekienė supažindino su renginio svečiais: atsargos pulkininku Arūnu Dudavičiumi ir istoriku Vytautu Jurkumi. Kauno IX forto muziejininkas, istorikas Vytautas Jurkus gimė 1990 metais.

„Augau laisvėjancioje aplinkoje“, – sakė jis. Jaunasis istorikas ne tik pristatė N. Gaškaitės knygą. Sužinojome, kad jis domisi laisvės kovų istorija, rengia istorinės atminties projektus, su jaunimu organizuoja žygius pėsčiomis... „Puose-lékime laisvę... Nesustokime!“ – savo pasiskymą baigė Vytautas Jurkus.

Knygos autorė Nijolė Gaškaitė-Žemaitienė (1938–2000) gimė Kupiškyje mokytoju patriotų šeimoje. Dar be-

simokydama mokykloje įkūrė moksleivių grupę „Laisvę Lietuvai“. Ši judėjimą ji atgaivino studijų metais Kaune. 1958 metų vasario 16 dieną Nijolė su draugais iškėlė Trispalvę ant 80 metrų aukščio Petrašiūnų elektros kamino.

Iš lagerio ji į Lietuvą sugrįžo tik 1965 metais. Lietuvai atkūrus Nepriklausomybę, aktyviai įsitraukė į mokslinį darbą, tyrinėjo pokario ginkluotojo Lietuvos partizanų pasipriešinimo okupaciniams režimui įvykius, rašė straipsnius, knygas. „Atskleisti laisvo žmogaus, nebajančio mirti ginant savo orumą, dvasinio pasaulio groži... Kuklus pagarbos ir atminimo ženklas tiems tūkstančiams partizanų, kurie liko gulėti nežinomuose kapuose“, – rašė knygos autorė N. Gaškaitė.

Ats. plk. A. Dudavičius išsamiai papasakojo apie partizaninį karą. Pristatė jo etapus, uždavinius, priesaiką,

apygardą kūrimąsi, pogrindžio spaudą, represinių struktūrų ir Vyriausios pasipriešinimo vadovybės kūrimąsi. Rodė skaidres su nuotraukomis, dokumentais, Vasario 16-osios Deklaracijos tekstą. Pranešėjas informavo, kad šioje knygoje rasime partizanų junginių kūrusių, formavusių ir jiems vadovavusių Lietuvos kariuomenės karininkų nuotraukas, žymesnių partizanų biografijas, jų rašytus laiškus, ištraukas iš dienoraščių, spaudos, vadų įsakymus, raportus. 344 puslapių knygoje pateikiama daug nuotraukų.

„Pasižiūrėkite į jų akis. Kokios jų akys. Jie gi žinojo, kad mirs“, – į susirinkusius kreipėsi A. Dudavičius.

Kęstutis Girnius rašė: „Nors parašyta lengvu stiliumi, ši svarbi knyga pateikia apibendrintą, nuodugnia archyvų analize pagrįstą laisvės kovų vaizdą... Būtų netikslinga šią knygą laikyti

vien tik istorijos vadoveliu. Ji labai praverstų ir pilietinio bei dorinio ugdymo pamokose...“

4-ajame viršelio psl. D. Glemžaitės eilėraščio „Mes mokėsim numirt“ posmai.

Mes mokėsim numirt, jei

Tėvynė aukos reikalauja.

Nesuriš mūs gretų nieks

vergovės pikta grandine.

Neišmoksim sulinkt

prieš ateiviu įstatymą naują:

Savo broli parduot – dar visi

neišmokome, ne!

O juk bus dar diena, kai pro

vėliavų plazdantį mišką

Baltas vytis pakils ir padangėj

aukštoj suspindės!

Mūsų kraujas giedos pro gimtinės

velėnų ištryškės,

Ir ant kapo nykaus šviesios taurės

lelialijų žydės.

Alfreda PIGAGIENĖ

Nepamiršome likimo sesės

LPKTS Anykščių filialo nariai kovo 14 dieną vyko į Tremtinį namus, esančius Valakampiuose, netoli Vilniaus. Šiuose namuose gyvena mūsų filialo narė Elena Vaitkienė, buvusi politinė kalinė, kurią 1946 metų vasario 16 dieną gyvuliniai vagonai išvežė į Sibirą, Intos lagerį. Vasario 16-ąją atėmė iš jos ir laisvę, ir Tėvynę. 1956 metais Elena Vaitkienė gavo leidimą grįžti į Lietuvą, bet jos vyras Bronius neturėjo teisės grįžti, todėl ir neišvyko. 1966 metais Elena Vaitkienė nusprendė grįžti į savo tėvynę su sūnumi Rimgadu. Grįžusi į Lietuvą, apsigyveno Anykščiuose pas giminaičius.

Ką teko iškėsti Sibiro lageriuose, ji

nemégsta dejuoti. Elena Vaitkienė džiaugiasi tuo, ką turi – tai laisvą nepriklasomą Lietuvą. Ji džiaugiasi, kad dar gali paeiti atsirėmusi į vaikštynę.

Kovo 13-ąją Elena Vaitkienė šventė 90 metų jubiliejų. Mūsų filialo narių grupė nuvyko pasveikinti ją su šiuo garbingu jubiliejumi. Tremtinį namuose Eleną Vaitkienę radome besiypsanią. Ji sakė, kad čia nieko netruksta, valgo skaniai ir sočiai, kambarys jaukus, yra televizorių, slaugytojos mielos ir malonios.

Šiltai pabendravę išvykome, atsiveikinę iki kitų susitikimų Tremties namuose.

**Liudvika DANIELIENĖ,
LPKTS Anykščių filialas**

Pokalbis apie tremtį

jauta klausėsi svečio pasakojimo, bandydami suprasti, kaip tokius išbandymus Sibiro šalčiuose galėjo iškirsti maži vaikai, jų tėvai bei seneliai. Ir kita pasakojimo dalis apie vargus sugrįžus į Lietuvą jiems buvo įdomi ir ne visiems suprantama.

„Lietuvoje mes buvome nelaukiama, negalėjome normaliai mokytis dėl to, kad nešiojome tremtinio etiketę. Be to, baigę rusiškas mokyklas nemokėjome lietuviškai rašyti, – liudijo Algirdas Bulota. – Tad vienas po kito šešiolikmečiai buvome priversti užmiršti savo svajones ir eiti mokytis į profesines mokyklas, kad galėtume ten gauti pavalgyti ir taip išgyventi. Paskui laukė trejų metų tarnyba sovietinėje kariuomenėje, sugrįžus iš jos, vėl kabintis į gyvenimą. Duok, Dieve, kad mūsų anūkams netekytų mūsų dalia ir jie nenukentėtų nuo naujojo rusų tirono... Šiuo metu aš su bendraminčiais priklausau Šaulių sąjungai, esame pasirengę ginti Tėvynę. I šią organizaciją kviečiu ir jus.“

Baigėsi istorijos ir pilietiškumo pamoka. Mokiniai sakė, kad tai, ką jie išgirdo, nebūtų perskaitę jokiame vadovelyje. Žadėjo pasidomėti pas savuosius, ar néra iš jų giminėje buvusių tremtiniai, bandžiusių priešintis rusiškai okupacijai.

Su mokytoja Virginija Mikutavi-

Tremties vaikas Algirdas Bulota susitikime su dešimtokais Juozo Urbšio katalikiškoje pagrindinėje mokykloje

kalingą tremties temą jau žemesnėse klasėse.

Stanislovas ABROMAVIČIUS